

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри музичного мистецтва
Мукачівського державного університету
Хижної Ольги Петрівни**

**про дисертаційне дослідження Ян Цзінвень «Підготовка майбутніх
вчителів мистецтв до розвитку критичного мислення молодших школярів
засобами інтерактивних технологій» на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка) за
спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей науки. У сучасних умовах оновлення змісту загальної середньої та вищої педагогічної освіти, посилення компетентнісної спрямованості навчання, зростання ролі критичного мислення як однієї з ключових освітніх компетентностей особливої значущості набуває проблема підготовки майбутніх учителів мистецтв до цілеспрямованого розвитку цієї якості в молодших школярів. Актуальність означеної теми зумовлена тим, що сучасне інформаційне суспільство ставить перед школою завдання не лише передавати учням знання, а й формувати здатність до їх осмислення, аналізу, порівняння, інтерпретації та критичного оцінювання. Саме тому критичне мислення у початковій школі постає як важлива передумова подальшого інтелектуального розвитку дитини, її пізнавальної самостійності та готовності до відповідальної взаємодії з інформаційним і соціокультурним середовищем. У дисертації переконливо підкреслено, що мистецтво створює особливі умови для формування аналітичних, оцінювальних і творчих якостей мислення, а майбутній учитель мистецтв має бути спеціально підготовленим до організації такого процесу засобами інтерактивних технологій.

Актуальність дослідження посилюється тим, що в системі професійної підготовки майбутніх педагогів мистецького профілю все ще зберігається низка суперечностей між новими вимогами до результатів навчання молодших школярів і традиційними підходами до викладання мистецтва, між значним потенціалом інтерактивних технологій та недостатнім рівнем їх системного використання у практиці підготовки студентів, між потребою модернізації змісту фахової підготовки та недостатньою теоретико-методичною розробленістю цієї проблеми. У цьому контексті звернення дисертантки до розроблення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів мистецтв до

розвитку критичного мислення молодших школярів є цілком закономірним, своєчасним і науково вмотивованим.

Зважаючи на зазначене *актуалізується* і проблема підвищення якості особистісного професійного зростання майбутніх учителів мистецтв, здатних демонструвати школярам власний високий рівень культури, мотивувати їх до людських почуттів, які формуються в умовах застосування таких інноваційних технологій, які будуть захоплювати їх не лише художньо-технологічними можливостями, а й спонукати до розвитку критичного мислення молодших

Доцільність наукового пошуку у представленій роботі зумовлена сучасними вимогами майбутніх фахівців на рівні опанування специфічними особливостями інтерактивних технологій та її презентації аудиторії різного віку. *Своєчасність* звернення до цієї тематики підтверджується тим, що фахова підготовка вчителів мистецтв в різних країнах стала популярним видом музично-естетичної освіти та виконавської самореалізації молоді, що забезпечуватиме майбутнім фахівцям високий рівень художньо-естетичного і музично-слухового досвіду через набуття відповідних компетенцій та технологічних шляхів розвитку музично-естетичної культури.

Дисертаційне дослідження виконано в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри початкової освіти та інноваційної педагогіки і є складовою наукового напрямку університету «Зміст, форми, методи і засоби фахової підготовки вчителів». Тема дисертації затверджена Вченою радою університету, а її мету визначено як теоретичне обґрунтування та експериментальну перевірку структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів мистецтв до розвитку критичного мислення молодших школярів засобами інтерактивних технологій. Отже, тематика роботи безпосередньо пов'язана з актуальними напрямками розвитку педагогічної науки, теорії професійної підготовки вчителя та модернізації мистецької освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і результатів, сформульованих у дисертації. Дисертація вирізняється належним рівнем теоретичної, методологічної та методичної обґрунтованості, що забезпечує її внутрішню логіку, цілісність і переконливість. Науковий апарат дослідження сформульовано коректно: об'єкт, предмет, мета й завдання узгоджуються між собою, відповідають темі дисертації та визначають послідовність наукового пошуку. Зміст роботи підпорядкований реалізації поставленої мети, а структура дисертації відображає логіку переходу від теоретичного осмислення проблеми до розроблення моделі, обґрунтування педагогічних умов та експериментальної перевірки їх ефективності. Саме така організація матеріалу свідчить про наукову

виваженість авторської концепції та методологічну дисциплінованість дисертантки.

Позитивно оцінюється глибина опрацювання психолого-педагогічних, методичних і міждисциплінарних джерел, на основі яких авторка послідовно розкриває сутність критичного мислення молодших школярів як інтегративної здатності, що поєднує аналітичні, оцінювальні та креативні компоненти, а також обґрунтовує специфіку підготовки майбутніх учителів мистецтв до його розвитку. У роботі вдало показано, що інтерактивні технології в мистецькій освіті не зводяться лише до активізації навчання, а розглядаються як засіб організації діалогічної, проблемно-пошукової, творчої та рефлексивної діяльності учнів, що безпосередньо корелює з розвитком критичного мислення. Авторка обґрунтовано підводить до висновку, що успішна підготовка майбутнього вчителя мистецтв має передбачати інтеграцію педагогічних, психологічних і музикознавчих знань, формування спеціальних методичних умінь і готовності до використання інтерактивних технологій у початковій школі.

Суттєвою перевагою дисертації є логічно вибудоване представлення структури готовності майбутніх учителів мистецтв через мотиваційний, когнітивний, діяльнісний і рефлексивний компоненти. Визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості здійснено послідовно та аргументовано, що забезпечує належний науковий рівень діагностичного інструментарію. Авторка не обмежується декларативним описом цих складників, а виводить їх із теоретичного аналізу феномена критичного мислення та специфіки професійної підготовки вчителя мистецтв. Це надає дослідженню концептуальної завершеності та дозволяє об'єктивно оцінити результати формувального впливу.

Обґрунтованість наукових результатів підтверджується належно організованою дослідно-експериментальною роботою. У дисертації послідовно представлено етапи експерименту, охарактеризовано логіку діагностики, визначено критерії та рівні сформованості, подано результати впровадження педагогічних умов і структурно-функціональної моделі. Позитивною є та обставина, що авторка не лише фіксує зміни у показниках, а й інтерпретує їх у контексті цілісного впливу змістового, технологічного та рефлексивного компонентів підготовки. Отже, наукові положення, висновки й результати дослідження є логічно вмотивованими, методологічно підкріпленими та достатньо переконливими.

Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження. Наукова новизна дисертації полягає в комплексному дослідженні проблеми підготовки майбутніх учителів мистецтв до розвитку критичного мислення молодших школярів засобами інтерактивних технологій. Авторкою не

лише узагальнено сучасний стан розробленості проблеми, а й запропоновано її системне педагогічне розв'язання, яке поєднує теоретичне осмислення феномена критичного мислення, обґрунтування педагогічних умов, побудову структурно-функціональної моделі та експериментальну перевірку її ефективності. Вагомим науковим здобутком є уточнення змісту ключових понять, що забезпечило концептуальну цілісність роботи та підвищило наукову визначеність її термінологічного поля.

До найбільш значущих результатів слід віднести розроблення структурно-функціональної моделі підготовки майбутніх учителів мистецтв, яка охоплює змістовий, методологічний, технологічний і результативний блоки, а також передбачає реалізацію підготовчого, основного та рефлексивно-аналітичного етапів формування готовності. Новизна дослідження виявляється і в обґрунтуванні системи педагогічних умов, що охоплюють стимулювання пізнавальної мотивації студентів, використання дидактико-розвивальних можливостей фахових дисциплін через насичення їх проблемними завданнями та інтерактивними методами, а також формування рефлексивного освітнього середовища на засадах партнерської взаємодії. Саме в такій інтеграції теоретичного, змістового і процесуального аспектів полягає істотна наукова цінність дисертації.

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною визначеністю, використанням взаємодоповнювальних теоретичних, емпіричних і статистичних методів, логікою побудови експерименту та поєднанням кількісного і якісного аналізу одержаних даних. У дисертації зазначено, що результативність упровадження моделі виявилася у зростанні продуктивного рівня сформованості готовності майбутніх учителів мистецтв до 29,4 % порівняно з початковими показниками 10,5 %, а достовірність отриманих змін підтверджено за допомогою критерію знаків. Це свідчить про достатній рівень експериментальної верифікації сформульованих положень.

Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Дисертація Ян Цінвень має вагоме значення для розвитку педагогічної науки, насамперед у галузі професійної підготовки майбутніх учителів, теорії мистецької освіти та методики розвитку критичного мислення в початковій школі. Теоретичне значення дослідження полягає в поглибленні наукових уявлень про сутність критичного мислення молодших школярів, про потенціал мистецької освіти як середовища його формування, а також про педагогічні механізми підготовки майбутнього вчителя до реалізації цього завдання. Робота переконливо доводить, що розвиток критичного мислення учнів на уроках мистецтва має розглядатися не як побічний ефект естетичного виховання, а як спеціально організований і методично забезпечений процес.

Практична цінність дисертації полягає у створенні науково обґрунтованих підходів, які можуть бути безпосередньо використані у системі підготовки студентів мистецько-педагогічних спеціальностей. Розроблена модель, визначені критерії та рівні, обґрунтовані педагогічні умови, а також орієнтація на використання інтерактивних технологій можуть стати підґрунтям для оновлення змісту фахових дисциплін, удосконалення навчально-методичного забезпечення та посилення практичної складової підготовки майбутніх учителів мистецтв. Практичне значення роботи виходить також за межі базової університетської підготовки, оскільки її результати можуть бути використані у системі післядипломної педагогічної освіти, підвищення кваліфікації педагогічних працівників і в розробленні методичних рекомендацій для вчителів мистецьких дисциплін.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Дисертаційна робота є структурно завершеною, внутрішньо цілісною та самостійною науковою працею. Побудова тексту відповідає логіці розгортання дослідження: від теоретичного осмислення проблеми — до обґрунтування педагогічних умов, побудови структурно-функціональної моделі, організації дослідно-експериментальної роботи та узагальнення отриманих результатів. Зміст дисертації узгоджується з обраним науковим апаратом і послідовно реалізує сформульовані завдання, що загалом справляє враження науково зрілої, методично продуманої та завершеної кваліфікаційної праці.

У першому розділі дисертантка зосереджується на теоретичних основах підготовки майбутніх учителів мистецтв до розвитку критичного мислення молодших школярів. Авторка послідовно розглядає критичне мислення як психолого-педагогічний феномен, аналізує особливості його розвитку засобами інтерактивних технологій на уроках мистецтва, а також розкриває специфіку професійної підготовки майбутнього вчителя до такої діяльності. Позитивно оцінюється прагнення дисертантки не лише узагальнити наявні підходи, а й вибудувати власну концептуальну рамку дослідження на перетині педагогіки, психології та мистецької освіти.

У другому розділі обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх учителів мистецтв та розроблено структурно-функціональну модель, яка відображає взаємозв'язок цілей, методологічних підходів, принципів, змісту, технологій, форм і результатів підготовки. Саме цей розділ має виразну практико-орієнтовану спрямованість, оскільки в ньому теоретичні положення отримують конкретизацію у вигляді організованої системи педагогічного впливу. Позитивним є те, що модель не має суто декларативного характеру, а орієнтована на реальні умови освітнього процесу у закладі вищої освіти.

У третьому розділі представлено організацію дослідно-експериментальної роботи, діагностику готовності майбутніх учителів мистецтв, реалізацію педагогічних умов і моделі, а також аналіз отриманих результатів. Експериментальний блок роботи підтверджує здатність дисертантки до науково коректного планування експерименту, послідовного збору даних та їх інтерпретації. Загалом зміст дисертації відповідає вимогам до кваліфікаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії, а її завершеність не викликає сумнівів.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Поряд із позитивною оцінкою роботи вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер.

1. У дисертації переконливо обґрунтовано значення інтерактивних технологій у підготовці майбутніх учителів мистецтв, однак доцільним було б ширше представити їх диференціацію за функціональним призначенням і показати, які саме види інтерактивних технологій є найбільш ефективними для розвитку окремих компонентів критичного мислення молодших школярів. Таке уточнення посилює методичну конкретність запропонованої системи.

2. Аналіз зарубіжного досвіду, хоча і представлений у роботі на загальному рівні, міг би бути більш систематизованим, особливо в частині порівняння моделей підготовки вчителів мистецьких дисциплін до розвитку критичного мислення учнів у різних освітніх системах. Розгортання цього аспекту поглибило б порівняльно-педагогічний вимір дослідження.

3. Певного розширення потребувало б теоретичне осмислення взаємозв'язку між емоційно-ціннісною природою мистецької освіти та механізмами розвитку критичного мислення. У роботі цей аспект окреслено, однак його більш глибоке концептуальне розкриття посилює б міждисциплінарний характер дослідження.

4. Враховуючи прикладну спрямованість дисертації, було б доцільно детальніше висвітлити можливості використання запропонованої моделі в системі післядипломної педагогічної освіти, зокрема у підвищенні кваліфікації вчителів мистецтв, які вже здійснюють професійну діяльність у закладах загальної середньої освіти.

Водночас зазначені зауваження не мають принципового характеру, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не знижують її наукової новизни, теоретичної вагомості й практичної значущості.

Прикінцевий висновок

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація Ян Цзінвень на тему: «Підготовка майбутніх вчителів музики до розвитку критичного мислення молодших школярів засобами інтерактивних технологій», подана на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктор філософії з галузі знань А Освіта А1 Освітні науки (ОНП «Освітні, педагогічні науки»), є завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має яскраво виражену наукову новизну і прикладне значення досягнутих результатів для підготовки фахівців освітньої галузі з музичного мистецтва. На підставі викладеного можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота «Підготовка майбутніх вчителів музики до розвитку критичного мислення молодших школярів засобами інтерактивних технологій», має авторський характер і відповідає чинним вимогам пунктів №№ 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка, Ян Цзінвень заслуговує на присудження наукового ступеня вищої освіти доктора філософії PhD з галузі знань А Освіта А1 Освітні науки (ОНП «Освітні, педагогічні науки»)

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Мукачівського державного університету

ХИЖНА Ольга Петрівна

Підпис О.П.Хижної засвідчую
Т.в.о начальника відділу кадрів

Любов МАРУХНИЧ